

חנות הסידקית של הורשובסקי

מי מריבה

עליכם, פירושו: חנות מכולת. הורשובסקי מתרגם זאת: פתחנו חנות לסידקית (או כמילים אחרות, נתחלפה לו הבאקאליינע — מכולת — בגאלאנטייריה — סידקית).

סופר שלום עליכם
נעל בלה כבר לא תתבלה

3. אחת מהסיטואציות בסיפור של שלום עליכם, היא הסיטואציה שבה טוביה החולב מחפש את סוטי — שנרמה לו כי נגנב ממנו. טוביה מוצא את הסוטי באורוותו של הגביר, כאשר הסוטי מתמכר לטחינת שיבולת-שועל. טוחן אותה בדניקת וברוכ הנאה, במלוא הקיטור, או בכל הכוח. כייריש כתב זאת שלום עליכם: רייבט דעם האבער געשמאק, אויף וואס די וועלט שטייט... ובגירסת הורשובסקי: טוחן את שיבולת-השועל בטעם על מה שהעולם עומד...
4. בסיום הפרק הזכיה הגדולה, כתב שלום עליכם א ייד א סאך, והורשובסקי הוסיף זאת בעיברית שלו ליהודי פורת, ומתעלם מכך, שפארך משמעו באידיש גזאת אותה מחלת-עור על הקרפת, שבהשאלה הפכה ציון לחדל אישים.
אותו פרופסור שהביא לנמר של נייר קומץ דוגמות מהתרגום המסורס של פרופ' בנימין הורשובסקי, הביא את כל פחדו מעוצמתו האקדמית של פרופ' הורשובסקי, העשוי לנחות, במעמד-האקדמי של אותו פרופסור ירושלמי. פרט אחד ולא ברור: מדוע תזמלך תרגום מסורס זה של שלום עליכם לעברית, בידי מישרד-החינוך והתרבות, שאף רכש עותקים רבים ממנו לחלוקה בכתיהספד.

פרופסורים מסוגים שונים מצויים בין כותלי הקמפוס של אוניברסיטת תל-אביב. רובם סיימו לימודיהם הרגילים, פידטמו עבודות דוקטוראט והפכו דוקטורים מן המניין, עד שקדמו והועלו לעמדת פרופסור מדהמניין.

בין אותם פרופסורים מצוי פרופסור אחד, שאיש לא ראה את עבודת הדוקטוראט שלו. זהו פרופסור בנימין הורשובסקי, המכנה עצמו גם בכינוי-העט ה. בנימין וגבי דניאל.

באחרונה פירסם פרופ' בנימין הורשובסקי, תרגום פריעטו לטוביה החולב של שלום עליכם, תחת השם טוביה החלבן (בהוצאת הקיבוץ המאוחד + סימן קריאה). תרגום הראוי מן הסתם לפרסלאומי על שיבושי התרגום המרובים שבו.

הורות למיכתב מטעם אחד הפרופסורים באוניברסיטה העברית בירושלים, החפץ בעילום שמו, מובא מיקבץ משגיאות התרגום של פרופ' הורשובסקי, שגיאות המעמידות כספקרב את מעמדו האקדמי:

1. שקראב היטט שזין שקראבעדיקער ניט ווערן כך כתב שלום עליכם, ופירושו: נעל בלה כבר לא תתבלה יותר. הורשובסקי תירגם זאת בנוסח: המצורע כבר לא יצטרע...
2. געטעפנט א באקאליינע קלייט בלשון שלום

מותחן

סולו

ג'ק היגנס מחבר הנשר נחת, מזלו של לוסיאנו וסופה קרבה (כיום) נחשב אחד ממחבריה המותחנים המעולים. בימים אלה, ראחאור מותחן נוסף מפריעטו כתרגום לעברית, תחת הכותרת סולו (**).

בסולו פורש היגנס את עולמו של הברתי, רוצח-שכיר יוצא-המת, בפרק-הפתחה, רוצח הכרתי את מאקסוול ג'ייקוב כוהן, מראשי יהדות בריטניה. כדרכו מורית-הרצח פוגע הכרתי, בתאונת פגע וברח, בנערה רוכבתי אופניים, שאביה הוא אסא מורגן, קצין כריטי קרבי וחסר מצפון.

מות הבת, יוצר עימות מותח, מרתק, מתוחכם ומעולה בין שני הגברים.

הכרתי הוא למעשה הפסנתרן הנודע מיקאלי, מושא להרצעה של שוחרי תרבות בכל רחבי-העולם. היגנס פורש בפני הקורא את סיפור-חייו יוצא-הרופן של מיקאלי, נכרו של לוחם-חרות יווני, פרופסור לאמנויות, שנמלט והתגייס לגיון-הזרועים הצרפתי, לחם במלחמת אלג'יר וזכה בעיטורי-גבורה — ושב לפסנתר ולקאריירה בינלאומית מרהיבה.

בינתיים פורץ מרד הקולונלים ביוון וסכו של מיקאלי נרצח, לא קודם שיעונה, בידי אנשי כת הקולונלים. מיקאלי מתחיל במסע-נקמה פרטי, המתגלה עד מרהר בידי סוכן רוסי, שהוא פרקליט צרפתי. הסוכן משעבד את כוח-ההרג המיומן והמעולה של מיקאלי לרשות הריגול-הסובייטי, והוא הופך רוצח-שכיר של שירות זה, רוצח, שכמעט אי-אפשר לאתר אותו.

בנוסח שירותי-הביטחון הבריטיים המתוחכמים מובא אביה של הילדה המתה, קולונל אסא מורגן, קצין חיל-הצנחנים, הנמצא בתפקיד כבלפאסט. מורגן, שהביוגרפיה הלוחמת שלו היא: אריך ישראל, שם טעם לראשונה את המנה הראשונה שלו בפעילות גרילה עירונית; טרור אורבאני היה הבינוי אז. אחר כך סופח מורגן לגרוד הרובאים-שלי-אלפטר, כשזה נשלח לקוריאה. נפל בשבי הסינים. הצהובים החזיקו בו במשך שנה... כששב אסא מורגן הביתה, אחרי שנה בשבי, חיבר עבודת-מחקר שהתפרסמה בדפוס בשם: התפיסה החדשה של הלוחמה המהפכנית...

קולונל אסא מורגן היה האחד והיחיד, שהיה בכוחו ללכוד את מיקאלי, הרוצח המיומן, שהגניחה בפסנתר שימשה לו ככיסוי וכשיריון בלתי ניתנים לפיצוץ.

וכאן מתחילה מלחמת-מוחות מהממת בין אסא מורגן ובין מיקאלי, מלחמה שבה מתחלקים שניהם בחסדיה של דוקטור קאתרין ריילי, אמריקאית. מרצה באחת האוניברסיטאות בקמברידג'...

עימות זה, שכולו תושיה אישית, בלא תיחכומי גיימס בונד ואביריו, מתפתח עד מהרה לספר מרתק של הרפתקות, שגיבוריו אינם סופר-מנים, אך לוחמים קשוחים באמת, עד לקרב הסיום.

בין הפתיחה לקרב-הסיום, מוזמנת לקורא הרפתקה מרתקת, ב'אנר מותחנים החדש, שהוא סיפורת צרופה בפני עצמה.

שירה

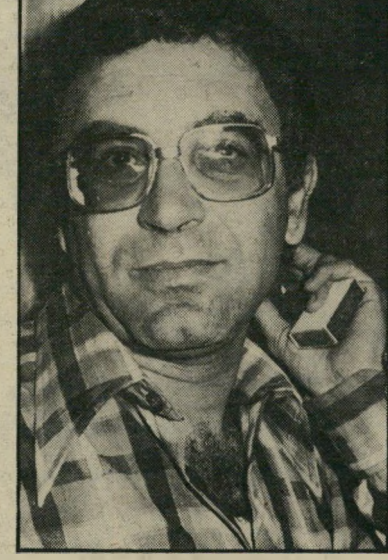
בקלפים גלויים

אין בשירה הישראלית קבצי-שירה רבים של משוררים בעלי-שם העשויים להפתיע. קובץ שירה, שראה אור באחרונה והוא מפתיע, הוא

(*) כולם יא-ראור בסידרת ארז, בהוצאת זמורה ביתן.
(**) ג'ק היגנס — סולו; עברית: אלעזר כרמי; הוצאת זמורה ביתן; 224 עמודים (כריכה קשה).

קובץ שיריו של המשורר אשר רייך חפיסה חדשה(*).

בחפיסה חדשה מצוי דימוי-חוזר לאורכו של הקובץ כולו, דימוי של נגיודיות לשירה, דימוי

משורר רייך

מה מתביא הגורל בשרוול!

של משמעות-החיים כקלפים, דימוי קיים, שרייך העניק לו משמעויות אישיות חדשות.

רייך חושף קלפיו בחפיסה חדשה וגם את חפיסותיו הקודמות, כקלפן-שירתי, הוא חדל להסתיר את קלפיו השיריים. הוא מתאר את חייו, החל ממשוררים שהשפיעו עליו, דרך קפה הבוקר שלו ומצוקותיו, עד שהוא מגיע להחמישיה הפותחת: והימים חוזר גלוי בקלפים מסומנים בגוף המהמר / על כל קופת הנפש... אל הנסך והנסיכה שובעים את יצוריהם... ועד ללשונך ביד טובה אחת אל החיית המלוכה.

רייך ממשיך במסעו בממלכת הקלפים, דרך הקלפים של סואן (מה מחביא שם בשרוולו הגורל...), דרך שלישיות ורביעיות (לוד השולחן כמו לוד מיוזבת...), ואל חמישיות (אליפו לוי, הראית את קלפי / הקלף השפוי והקלף המשוגע...), ואל שפת הקלפים שידעתי היא קשר / בינלאומי לא סחות משפת האהבה / סריסת המילים היפות מחפיסת הנפש...

כך ממשיכים שירי חפיסה חדשה, כסידרת ואריאציות שיריות בנושא הקלפים, בעוד המיבנים השיריים, מבוססים על מערכת-הסיפור הקלפים של רייך.

במדורים הנוספים של חפיסה חדשה הולך רייך ומעמיק את עולמו השירי, את התנגדותו

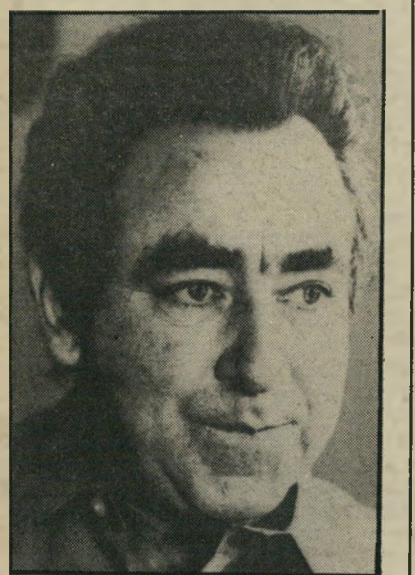
(*) אשר רייך — חפיסה חדשה; הוצאת עם עובד; 92 עמודים (כריכה רכה).

עיתון 77

פורמט דומה לפרוזה גם לעתון 77 שבעריכת יעקב בסר, שגיליון 49-50 (*). ראה אור באחרונה.

תחת הכותרת מיפגש גולים מובא פרק מתוך רומן של ש'ימ'עון בלם, שמאו המעברה לא הרשים למדי כסיפורת הישראלית. שלושה שירי צפון של העיתונאי-מחרז מלשה דור (מדוע, משורר, אינך שר...), וחרוים של עסקן המערך ג'ד יעקובי (סויב אוילוק טי בביכר גרוסנור...), חושפים את הבטן-הרכה של ירחוני-הסיפורת העכשוויים.

רשימה מעניינת היא רשימתו של אמנון

סופר שרדה

בוז לעולם הסיפורתי

ז'קונט קולהאס 'כאסאח' ומידת-האמצע. כזה הוא שירו של יגאל בן-אריה היפופוטם, בעוד שתרגומי שירי סאול צלאן בידי המלחין בנציון אורגד ומסתו על צלאן — רחוקים ממלכד את נייר חדרה המעולה עליו מודפסת החוברת.

המדור המוקדש לסאטייריקן הגרמני קורט טובולסקי והתכתבותו עם ארנולד צווייג, מרתקים. רחוקה מלרתק ההערכות של חנה יעוז במסתה על הפואמות של אבא קובנר, וכך גם שיחת החודש עם איתמר יעוזקסט, המציגה פרופיל סיפורתי, שאינו ראוי לראיון. לעומת זאת, רשימתו של בנימין בית הלחמי חרש להתגרד על הגאולה המיידית והעכשווית בישראל על הפתעה מרגשת ומהנה.

(*) עיתון 77; גיליון 49-50; עורך יעקב בסר; הוצאת עיתון 77; 75 עמודים.

השירית, ואת שעשועי-הלשון, שהינם אחר ממאפייני העיקריים של שירתו, כאשר כחלק מהשירים האחרים, נכרך לו עצב יהודי, שרבך בשירת רייך, בניקור שערך בגרמניה.

חפיסה חדשה של רייך, היא הרפתקה שירית, שעל אוהבי השירה הישראלית לבוא ולטרוף את קלפיה.

ירחוני ספרות

אחד התהליכים המאפיינים את העשור החולף כסיפורת ובשירה הישראלים, הוא פירסום של ירחוני-סיפורת, כפורמט העולם הזה, ירחונים החסרים את היומרה של פרסם יצירות לנצח, ומעריפים יוצרים בנייהתקופה.

ראשון ירחוני-הסיפורת הללו הוא פרוזה בעריכת יוסי קרייב, שחוברת 68-69 (*). שלו נסקרת כאן.

בשער החוברת הנביא ירמיהו למיכאל אנג'לו, כאשר במאמר המערכת מרווחים שיקולי המערכת לקוראים.

מדור של פרוזה מוקדש למותו של ז'אן פול סארטר, ראשית כסקירה מאת ישעיהו בן-ספרות, בקטעים מתוך יומניו של סארטר, בתרגומו של כ'פורת.

כראיון עם סינחם שרדה ממשיך ופותח שדה פתח לקורא הישראלי, אל עולמו יוצא-הרופן ואל חווייתו האנושית, שהיא שונה ונונקונפורמית, שדה פורש פכים מתוך חייו, אמונותיו וסלידותיו מהמערכות החברתיות הסובבות אותו.

עניין רב במיוחד יש בקטעים שמביא שדה מחייו, בצד השקפות-עולמו, וכוון לעולם הסיפורתי בישראל, תוך שהוא אומר את משמעויות נצח התרבות לעומתו.

אחרי הראיון עם שדה שיר של סטיפן צווייג בתרגומו של מרדכי אברי-שאו (רחוקים זה לזה כחיות / מתפלצים אגחנה באפלה...).

מדור מצולם של פרוזה מוקדש לתערוכה שהתקיימה במהלך הפסטיבל לתיאטרון ישראלי אחר בעכו, ובמדור זה רפרודוקציות של עבודות שהוצגו באותה תערוכה.

פרק מתוך רומאן מאת נורית זרחי, מעניק לקורא חווייה גירויית סיפורתית נדירה למדי של סופרת, שוכתה משום מה למוניטין כמחברת לילדים בלבד.

אוריאל זוהר סוקר בעל ציכוב של פיטר ברוק אירוע תיאטרוני מרתק שנערך בניכר, אירוע שמתוך רשימתו של זוהר, ניתן להגיע למסקנות מעציבות למדי, על מצבו של התיאטרון הישראלי, שחדל להפרות את כל העוסקים בו. רשימה נוספת של אוריאל זוהר אורסון וולס בא אל הסינמטק הפאריסאי.

מביאה מיסמך מרתק, שהוא פסקול מעשישת קולנועיים צעירים עם הבימאי האמריקאי הוותיק.

(*) פרוזה 68-69; עורך יוסי קרייב; הוצאת פרוזה; 94 עמודים.